

KAKO KATOLIČKA CRKVA GLEDA NA GRAĐANSKU ŽENIDBU?

Na početku iznosimo dva principa koja su važna za razumijevanje ove problematike:

- osobe koje **su vezane** na kanonski oblik, a nisu sklopile ženidbu po propisanom kanonskom obliku, Katolička Crkva takvu ženidbu smatra **nevaljanom**, bez obzira u kakvom je obliku sklopljena,
- osobe koje **nisu vezane** na kanonski oblik, a sklopile su ženidbu s osobom, koja također nije bila vezana na taj oblik, takva je ženidba na crkvenom-pravnom području **valjana**, bez obzira u kakvom je obliku sklopljena.

1. Građanska ženidba katolika – nevaljana

Ako je katolička stranka sklopila ženidbu s katolikom ili krštenim nekatolikom ili s nekrštenom osobom bez obdržavanja **kanonskog oblika**, ta je ženidba nevaljana za crkveno područje. Kanonski oblik za katolike latinskog obreda propisan je u Zakoniku u kann. 1108-1123. To znači: ako dvoje katolika sklopi građansku ženidbu, Crkva takvu ženidbu smatra nevaljanom; ako katolik sklopi građansku ženidbu s pravoslavnom stranom ta je ženidba nevaljana; ako katolik sklopi građansku ženidbu s nekrštenom strankom ta je ženidba nevaljana. Ipak u takvim se slučajevima traži od stranke isprava na temelju koje je takva ženidba razriješena od državnog suda. Osim toga potrebno je ispravu o rastavi građanske ženidbe dostaviti Biskupskom ordinarijatu radi preispitivanja i mogućeg poduzimanja drugih postupaka, ako su potrebni, ovisno o slučaju. Često čujemo pitanja ako je za Crkvu građanska ženidba dvoje katolika nevaljana zašto se onda zaručnici najprije vjenčaju građanski kod matičara a tek onda crkveno? Za vrijeme komunizma ako bi neki svećenik vjenčao zaručnike, a nisu bili građanski vjenčani, mogao je završiti na sudu. Ni danas se praksa nije puno promijenila jer pravni status Katoličke Crkve u BiH nije još uređen. Situacija u Hrvatskoj je sasvim drugačija. Republika Hrvatska je sklopila ugovore sa Svetom Stolicom i tamo se zaručnici mogu vjenčati pred svećenikom a da uopće ne obavljaju građansko vjenčanje, samo je svećenik obvezan o tom vjenčanju poslati propisane dokumente matičnom uredu.

2. Građanska ženidba krštenih nekatolika – valjana (iznimka pravoslavci)

Kršteni nekatolici (pravoslavci, protestanti i dr.) po *Zakoniku kanonskog prava* nisu vezani na kanonski oblik, kada međusobno sklapaju ženidbu. Prema tome njihovu ženidbu Katolička Crkva drži valjanom. Kod njih je svejedno na koji su način sklopili ženidbu: da li pred građanskim činovnikom ili vjerskim službenikom. Međutim, kod ženidbe **dvoje** krštenih nekatolika važno je ustanoviti da li su bili vezani kojom zaprekom božanskog ili crkvenog zakona (npr. ženidbenom vezom, krvnim srodstvom do 4. stupnja pobočne linije i sl.) zbog koje bi zapreke njihova ženidba mogla biti nevaljana. Izuzetak je samo s obzirom na zapreku različitosti vjere, kada se radi o ženidbi nekrštene osobe s krštenim nekatolikom iz zapadnog područja, budući da kršteni nekatolik zapadnjak nije vezan tom zaprekom (kan. 1086, § 1).

Pravoslavci iznimka - Od svega gore rečenog postoji jedan iznimka koja se odnosi na građansku ženidbu dvoje pravoslavnih vjernika. Nevaljana je ženidba dvoje pravoslavaca sklopljena bez prisutnosti i blagoslova svećenika, prema tome i građanska ženidba. Isto pravilo vrijedi i za ženidbu istočnih odijeljenih kršćana s protestantskom strankom pred vjerskim službenikom protestantskih sljedbi koje nemaju svećenika, jer ni tu nije bilo svećeničkog blagoslova koji se kod odijeljenih istočnjaka traži za valjanost ženidbe. Zbog ekumenskih razloga ovu odluku je *donio* Vrhovni sud Apostolske Signature 28. studenoga 1970., a na audienciji 28. prosinca 1970. Pavao VI. dao je dopuštenje da se može objaviti (*Canon Law Digest*, VII, 14-15).

Ovdje bi bilo korisno dodati: Za građansku ženidbu dvoje pravoslavaca, sklopljenu prije 1970., a prije sklapanja nove ženidbe, treba voditi postupak kod crkvenoga suda da se ustanovi je li ta njihova građanska ženidba bila valjana ili nevaljana. Usp. fusnotu u jednome od formulara za sklapanje mješovitih ženidaba.

3. Građanska ženidba nekrštenih osoba – valjana

Budući da nekrštene osobe nisu obvezne na kanonski oblik *koji* propisuje Katolička Crkva njihova građanska ženidba je **valjana**. Prema tome, kada je riječ o *nekrštenom* zaručniku, koji sigurno nije bio vezan na kanonski oblik, a ranije je sklopio ženidbu s *nekrštenom* osobom, koja također nije bila vezana na taj oblik, ta je ženidba u crkvenom području valjana, bez obzira u kakvom je obliku sklopljena i tu ženidbu Crkva drži naravnom. Ako takva ženidba nije razriješena smrću odnosno ženidbenog druga, nego razvodom bilo od strane svjetovne vlasti bilo od strane vlasti vjerske zajednice, ona je pred Bogom i Crkvom još uvijek na snazi. Zato župnik treba takvog poučiti da je valjana tvrda i izvršena ženidba po Božjoj volji i odredbi nerazrješiva, te je nikakva crkvena vlast, osim Pape povlasticom u korist vjere (*in favorem fidei*), ne može razriješiti i dopustiti mu sklapanje druge ženidbe u Katoličkoj Crkvi. Samo ako bi on mogao dokazati pred sudom da je dotična ženidba nevaljana zbog bitnog manjka u osobnoj sposobnosti ili privoli, onda župnik može o tome izvijestiti Biskupski ordinarijat i dalje postupati prema njegovim uputama.

Budući da je kod nekatolika, bili oni kršteni ili ne, ženidba valjana kakogod je sklopili, ako dakako nisu bili vezani na kanonski oblik, a državni zakoni, kao i pravila nekatoličkih vjerskih zajednica, dopuštaju mogućnost razvoda i sklapanja druge ženidbe za života ženidbenog druga, župnik treba u svakom takvom slučaju točno ispitati da li je zaručnik sklopio samo jednu ili više ženidaba nakon razvoda prijašnje. U tom drugom slučaju neće ni smrtni list zadnjeg ženidbenog druga biti dostatan za utvrđivanje slobodnog stanja, jer postoji mogućnost da je ženidbeni drug iz prijašnjeg braka još uvijek na životu. Međutim, upravo se taj prvi brak mora smatrati valjanim do smrti dotičnog ženidbenog druga. Zato će župnik morati ispitati za sve prijašnje ženidbe kako su razriješene i na temelju čega je sklopljena druga i svaka sljedeća ženidba.

Primjeri

1. *Dvoje katolika* sklope građansku ženidbu i nakon nekoliko godina na građanskom sudu dobiju dokumente o rastavi građanske ženidbe. Jedna od tih osoba kasnije želi sklopiti crkvenu ženidbu s drugim katolikom. Za njih nema zapreke za valjano sklapanje *crkvene ženidbe*, nakon što se dokumenti pošalju na Ordinarijat. Mogu sklopiti crkvenu ženidbu jer je prva građanska ženidba za katolike nevaljana. Ista pravila vrijede ako katolik sklopi građansku ženidbu bilo s krštenim nekatolikom i *nekrštenom osobom*.
2. *Protestant* sklopi građansku ženidbu s nekrštenom strankom i nakon civilne rastave protestant želi sklopiti crkvenu ženidbu s katoličkom strankom. Protestant ne može sklopiti crkvenu ženidbu s katoličkom strankom jer mu je prva ženidba valjana. Dok pod istim uvjetima *pravoslavac* može sklopiti crkvenu ženidbu s katoličkom stranom jer je njemu takva ženidba nevaljana, jer nije bilo blagoslova svećenika.
3. Dvije *nekrštene* stranke sklope građansku ženidbu i nakon građanskog razvoda jedna od njih želi se crkveno vjenčati s katolikom. Takva ženidba nije moguća jer je građanska ženidba za nekrštene valjana. Za razrješenje ovakvih slučajeva potrebna je povlastica u korist vjere (*in favorem fidei*) koju može dati samo Papa.